

VERENIGING OUDHEIDKAMER VOOR TIEL EN OMSTREKEN

Opgericht 13 mei 1901

SECRETARIAAT: H.W. RIJNEKE, WILHELMINALAAN 10, 4002 AX TIEL
tel: 0344 627 529, fax 0842 258 385, e-mail: info@oudheidkamer-tiel.nl
www.oudheidkamer-tiel.nl

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van Tiel
Postbus 6325
4000 HH Tiel

Inspraakreactie voorontwerp bestemmingsplan binnenstad.

Tiel, 2 november 2007.

Geacht College,

“De toekomst heeft een lange geschiedenis.”

Onderstaand vindt u onze zienswijze op het voorontwerp bestemmingsplan binnenstad. Wij hebben in het algemeen zorgen over de o.i. onvoldoende wijze waarop de gemeente Tiel haar erfgoed beschermt en in voorkomende gevallen onvoldoende gelegenheid biedt tot het doen van onderzoek voorafgaand aan ingrepen aan gebouwen en in de grond.

Nog afgezien van de verplichtingen voortvloeiend uit het verdrag van Malta en de daarop gebaseerde nieuwe Wet op de archeologische monumentenzorg, zou de gemeente o.i. meer mogen en kunnen doen aan het behoud van haar rijke historische verleden.

T.a.v. het onderhavige voorontwerp richt onze zorg zich met name op het behoud en de versterking van de historische binnenstad van Tiel. Tevens willen wij voorkomen dat onderwaardering in de kwalificering o.a. van de archeologische waarde in het voorontwerp ook in het ontwerp bestemmingplan terecht komt.

Onze zorg is urgent. Het is ons in de afgelopen jaren gebleken dat de gemeente door onoplettendheid vele en uiterst belangrijke historische gegevens heeft laten uitwissen. Voorbeelden zijn o.a. het vernietigen van het archeologisch bodemarchief van Zandwijk dat tot de oudste sites van Tiel e.o. behoorde; het ondanks belofte van de gemeente de bouwer van het pand in de Kerkstraat van rechtswege te vervolgen, die in weerwil van de afspraken archeologisch onderzoek onmogelijk maakte, dat toch niet doen; het geval Kerkstraat staat niet op zichzelf, bij meerdere panden in de binnenstad is dat gebeurd; het aan de zeer late kant inschakelen van archeologen in het Dominicuskwartier; het vernietigen van de karakteristieke bebouwing aan de Kromme Elleboog, waar Bond Heemschut de beschermwaarde van benadrukte en u ons bezwaarschrift afwees. Het lijkt vaak dat (goedkoop) bouwen op zich veel belangrijker wordt gevonden dan de eigen geschiedenis, die je zichtbaar kunt houden en maken en daardoor zijn eigen belevingswaarde heeft. Tevens heeft het gemeentebestuur onlangs een hoogbouwvisie vastgesteld, waarbij het veel gemakkelijker wordt in de oude binnenstad hoog te gaan bouwen. Ook deze visie doet onze zorg alleen maar toenemen. Het is ons opgevallen dat in zeer korte tijd de hoogbouwvisie is vastgesteld, maar dat de vaststelling van de cultuur-historische waardekaart een slepende zaak blijft.

Het voorontwerp bestemmingsplan heeft als kernpunt de versterking van de concurrentiepositie als winkelstad met m.n. Veenendaal en de sfeer in de binnenstad. Tevens wilt u aandacht geven aan het behoud van de historische binnenstad.

Versterking van de concurrentiepositie doe men door zich te onderscheiden, niet door meer van hetzelfde. Juist door ervoor te zorgen dat de historische binnenstad ook een facelift in historisch opzicht krijgt zal de sfeer toenemen en Tiel zich verder onderscheiden. Niettemin ademt dit voorontwerp een beperkt behoud van de binnenstad uit en wordt zeker niet aan versterking toegekomen. In het voorontwerp wordt, historisch gezien, op beperkte grenzen teruggetrokken. Door die beperking zullen weer delen van de historie verder uitgewist worden.

In het voorontwerp is niet duidelijk hoe het behoud wordt voorgestaan. Ons inziens zijn er enige omissies in het voorontwerp. Het betreft de archeologische waardering van de binnenstad, het niet geheel behouden van het historisch stratenpatroon, de te beperkte historische gevelparcellering. Daarnaast zijn er kanttekeningen onzerzijds bij bepaalde nieuw toegestane bouwhoogtes, de wijzigingsbevoegdheid van B&W voor een tweetal gebieden, het behoud van historische gedeelten met een potentie van gedeeltelijke historiserende bouw, die de aantrekkelijkheid van de stad ten goede komt (zoals de Waterpoort).

Overigens zou een voorbeeld genomen kunnen worden, hoe klein wij ook zijn, aan b.v. de binnenstad van Dresden. Ook door de oorlog vernietigd en nu door historiserend te bouwen een van de grootste trekpleisters van Europa is geworden. Het gemeentebestuur moet dat dan wel willen.

De archeologische waardekaart met de kleur geel is gedateerd. Ook wordt er verwezen naar gedateerde wetgeving. Nader onderzoek heeft geleerd dat de kleur rood (zeer hoog, beschermd) op zijn plaats zou zijn. In ieder geval oranje (zeer hoog). Wij stellen u voor de hele binnenstad nu aan te geven als historisch monument. Voor een aantal gedetailleerde opmerkingen t.a.v. archeologie verwijzen wij naar bijlage 1.

U geeft aan het fijnmazig stratenpatroon te behouden. Dat juichen wij zeer toe. Het is juist een van de expliciete punten in onze statuten. Toch is de verbinding van het Korenbeursplein met de Agnietenstraat verdwenen in het voorontwerp. Het gaat hier om de ingang van de unieke Korenbeurs, nog maar enkele jaren geleden in de monumentenbeschrijvingen het belangrijkste cultuurhistorische monument van Tiel. Er zit daarenboven een tegenstrijdigheid in het plan: enerzijds wilt u het Korenbeurscomplex betrekken bij het Cultuurkwartier rond de Westluidense Poort en anderzijds metselt u, anticiperend op een nog niet rechtsgeldig bouwplan, de verbindingsweg tussen beiden, behoudens een tunneltje, dicht. Wij maken daar bezwaar tegen. De historische gevelparcellering is uiterst beperkt begrensd. De Agnietenstraat is daar niet in opgenomen. Los van de monumentale waarde van panden in deze straat, is opname in de historische gevelparcellering gewenst. Daarnaast zijn de Tolhuisstraat, de Weerstraat en de Kerkstraat gedeeltelijk aangegeven. Juist ter versterking van de historische identiteit zou men die in zijn geheel moeten aangeven om, als de kans daar is, ook een verdwenen verticale gevelindeling weer te herstellen. Het is zeer wel te overwegen om dat ook op andere plaatsen na te streven, zoals in de Voorstad. Ook de wederopbouwarchitectuur heeft zijn bescherming nodig (b.v. Waterstraat).

Aandacht verdient ook de schijnbare aanwezigheid van ondergrondse gangen en of pakhuizen onder de Oliemolenwal.

Geconstateerd wordt dat in het blok langs de Schoolstraat nu toegestaan wordt om tot 25m hoog te bouwen. Wij hebben grote bezwaren tegen deze hoogbouw zo pal naast de costerie van de Maartenskerk en in zijn algemeenheid in de binnenstad. Het gaat in de stad om harmonie en proportioneel bouwen.

Hetzelfde betreft de wijzigingsbevoegdheid die B&W in het voorontwerp krijgt voor wat betreft bouwhoogtes binnen de grenzen van de doorgetrokken stadsgrachten in de gebieden van de Tolhuiswal en de Molenhoek en het gebied van de Zandwijksepoort. Wij verzoeken u ten aanzien

van de wijzigingsbevoegdheid beide gebieden te beperken tot enerzijds buiten de Huf van Burenstraat en anderzijds buiten de Oude Haven.

Het gebied van de Tolhuisstraat, Tolhuiswal en de Molenhoek is een historisch zeer kwetsbare hoek. Hier zijn nog veel zeer oude historische muurdelen en fundamenten aanwezig, die de potentie van historiserend bouwen in zich dragen. Dat zou zorgen voor extra sfeerelementen in de stad. Dit gebied verdient bescherming. Een voorbeeld is de directe bedreiging van sloop van de Turkse groentewinkel van de Tolhuisstraat. In dit perceel zijn gewelfde kelders en gedeelten van muren uit de 11^e eeuw aanwezig. Hier stonden ooit een oud klooster en een kapel van de Cellenbroeders.

Langs de gehele St.-Walburgbinnensingel langs de gracht mag in het voorontwerp nu tot 18m hoog (6 woonlagen) gebouwd worden, waar dit in het vigerende bestemmingsplan niet zo is. Het maaiveld van dit gedeelte ligt al veel hoger dan de St.-Walburgbuitensingel met zijn lage bouw aan de andere kant van de gracht. Dit lijkt op een "overkill". Wij blijven tegenstander van deze hoogbouw en zien daar liefst huizen c.q. villa's, die de oude binnenstad waardig zijn.

Tenslotte willen wij uw bestuur wijzen op een passage (zie bijlage 2) uit de monumentennota van de gemeente Schiedam. Wij zouden het op prijs stellen als u deze passage als handleiding zou willen gebruiken voor de bijstelling van het voorontwerp tot ontwerp bestemmingsplan Binnenstad.

Kortom, wij vragen met klem aandacht voor het opkrieken van de historische binnenstad van Tiel. Tiel let op uw zaak.

Hoogachtend,

H.W. Rijneke
secretaris

BIJLAGE 1 : Inspraakreactie op voorontwerp Bestemmingsplan Binnenstad

Artikel 19 bestempelt de binnenstad als een archeologisch waardevol terrein, terwijl de kleur geel is, dit moet op zijn minst oranje rood zijn omdat de ondergrond van de binnenstad van Tiel uniek is als 5de stad van Nederland.

De binnenstad is een monument met als nummer: 13220.

Archeologische resten zijn een onderdeel van ons historisch (stede)bouwkundig en landschappelijk erfgoed, en vormen een zeer belangrijke bron van informatie en inspiratie voor de historische beleving en lokale identiteit.

Het bodemarchief (alle in de grond verborgen resten bij elkaar) bevat namelijk veel karakteristieke en bijzondere elementen die de basis vormen voor de historische identiteit van de gemeente Tiel en haar inwoners.

Het historisch en archeologisch erfgoed herinneren ons eraan dat cultuur een betekenis heeft die duizenden jaren ver in de tijd kan reiken. Daarnaast is het ontdekken, herkennen en beleven van het verleden, vooral in de eigen omgeving, ook gewoon leuk, spannend en interessant.

Ten aanzien van de zorg voor cultuurhistorie en archeologie (zorg gezien als onderdeel van de algemene zorg voor de kwaliteit van de leefomgeving) geldt een gedeelde verantwoordelijkheid van rijk, provincie, gemeente, waterschap en particuliere organisaties.

Bij artikel 19.2 staat bij bouwvoorschriften de volgorde:

- a. beschermen, indien dit niet mogelijk is geldt een
- b. opgravingsplicht of
- c. archeologisch begeleiding bij het bouwen, dat terwijl bij artikel 25 een algemene ontheffing mogelijk wordt op de bevoegdheid.
- d. Wanneer wordt er dan opgetreden tegen overtreding van artikel 19, lid 19.3.1. en artikel 24.
- e. Bij artikel 25 wordt gesuggereerd dat verder onderzoek mogelijk is/wordt in het kader van de wijzigingsprocedure(behelst dit dan dat bij bodemingrepen dieper dan 0.3 m een algehele opgraving verplicht wordt?)
- f. Gezien de unieke ondergrond van Tiel is een beetje graven al direct van groot belang in de aantasting van de beschermende ondergrond.

Op blz 69 zijn bij het kaartje buiten de begrenzing van de binnenstad de archeologische hogere waarden vergeten van de Tolhuiswal en de Waalkade(rood).

Bouwvoorschriften:

Er wordt genoemd het peil (artikel 2) maar nergens staat een volledige aanduiding waarop dat peil wordt gemeten/bepaald

Artikel 25: algemeen ontheffen op bevoegdheid:

1. ontheffing verlenen aan maatvoering tot 10%
2. (3) ontheffing verlenen van de bestemmingsbepalingen en toestaan dat bouwgrenzen worden overschreden, indien een meetverschil daartoe aanleiding geeft (dit is mijns inziens aanzetten tot uitlokken van ongeregeldheden!).
3. (5) ontheffing verlenen van het bepaalde ten aanzien van de maximale (bouw)hoogte van gebouwen ten behoeve van plaatselijke verhogingen zoals liftkokers, mits b. de hoogte niet meer dan 1.25 maal de maximale (bouw) hoogte van het betreffende gebouw bedraagt met een maximum van 4 m.
4. Is dit $25\text{ m} + 7.5\text{ m}$ of $25 + 10\% = 27.5\text{ m} + 4\text{ m} = 31.5\text{ m}$ en geeft de algemene wijzigingsbevoegdheid daarop dan nog eens een maximale 20% verandering op de maatvoering?

BIJLAGE 2: Passage uit Monumentennota van de gemeente Schiedam.

Gemeentelijk niveau: Cultuurhistorische waarden meenemen in planvorming

Monumentenzorg is vanouds sterk gericht op de bescherming van waardevolle gebouwen als op zichzelf staande objecten. Door de invoering van het instrument beschermd stads –en dorpsgezicht heeft een verruiming plaatsgevonden naar stedenbouwkundige structuren en complexen van gebouwen. Steeds meer wordt erkend dat een monument niet los kan worden gezien van zijn omgeving. Tussen een monument en zijn (on)bebouwde omgeving bestaat een samenhang waarbij sprake kan zijn van een waardevol en beschermingswaardig geheel. Het benutten van deze cultuurhistorische identiteit van het stedelijk en het landelijk gebied biedt volop kansen en kan een belangrijk uitgangspunt vormen bij het ruimtelijk beleid. Van belang hierbij is de voorkennis van betrokkenen bij een voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling over de aanwezige cultuurhistorische waarden. De cultuurhistorische kwaliteit kan dan volledig meegewogen worden bij ruimtelijke beslissingen. Hiertoe is een integratie met andere beleidsterreinen waaronder economie, volkshuisvesting, cultuur en in het bijzonder ruimtelijke ordening noodzakelijk. In de bestemmingsplannen is het van belang rekening te houden met archeologische waarden, (beschermd) monumenten en historische waardevolle gebiedsdelen. Voor gebieden die aangewezen zijn tot beschermd stads – en dorpsgezicht bestaat ingevolge de monumentenwet 1988 de verplichting om een beschermend bestemmingsplan op te stellen. Het bestemmingsplan biedt de mogelijkheid om monumenten en hun omgeving te beschermen. Door het vaststellen van de gebruik –en bestemmingsvoorschriften voor het plangebied kan rekening worden gehouden met de waarde en het belang van monumenten. Bebouwingsmogelijkheden in de omgeving van monumenten kunnen hierbij gericht worden bepaald. Voor het voeren van een effectief gemeentelijk monumentenbeleid, vormt een goed bestemmingsplan dan ook een noodzakelijke voorwaarde.

Een instrument, dat steeds meer gebruikt wordt voor kwaliteitsbeleid is het beeldkwaliteitsplan: “een samenhangend pakket van intenties, aanbevelingen en/of richtlijnen voor het veiligstellen, creëren en/of verbeteren van beeldkwaliteit in een bepaald gebied. Zeker in beeldkwaliteitsplannen die betrekking hebben op de binnenstad of op andere bebouwde delen van de stad is het van belang dat monumenten en andere cultuurhistorische relevante aspecten onderkend worden. De historische stedenbouwkundige en bouwkundige structuur is vaak in zeer belangrijke mate bepalend voor de beeldkwaliteit van een gebied. Het kan echter voorkomen dat voorbij wordt gegaan aan de historische factor en dat men een gebied volledig opnieuw wenst vorm en inhoud te geven. In zulke gevallen is het van belang om attent te zijn ten aanzien van het eventuele verlies van waardevolle cultuurhistorische elementen en structuren. In principe kan het beeldkwaliteitsplan een positieve functie vervullen bij de integratie van de historische factor in de ruimtelijke ontwikkeling. Waarbij degewenste beeldkwaliteit, inclusief de historische factor, verder vertaald en uitgewerkt kan worden in de gemeentelijke welstandsnota.